

Uchwała z dnia 17 stycznia 2008 r., III CZP 117/07

Sędzia SN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

Sędzia SN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

Sędzia SN Katarzyna Tyczka-Rote

Sąd Najwyższy w sprawie upadłościowej "P.W.B." sp. z o.o. w B. w przedmiocie zażalenia Zdzisława C. na zarządzenie sędziego-komisarza po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 17 stycznia 2008 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie postanowieniem z dnia 8 sierpnia 2007 r.:

"1. Czy na decyzję sędziego-komisarza wydaną na zasadzie art. 235 ust. 2 zdanie pierwsze Pr. up. i napr. przysługuje zażalenie?

2. Czy sąd upadłościowy działający jako sąd drugiej instancji obowiązany jest swe orzeczenia uzasadniać?"

podjął uchwałę:

Na postanowienie sędziego-komisarza, zobowiązujące wierzyciela do złożenia zaliczki na koszty związane ze zgłoszeniem wierzytelności po upływie terminu wyznaczonego do zgłoszenia, przysługuje zażalenie (art. 235 ust. 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm.). Postanowienie rozstrzygające o tym zażaleniu sąd uzasadnia z urzędu.

Uzasadnienie

W toku postępowania upadłościowego sędzia-komisarz wezwał wierzyciela do uiszczenia zaliczki na koszty postępowania związane ze zgłoszeniem wierzytelności po upływie terminu przewidzianego do zgłoszenia (art. 235 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm. – dalej: "Pr.u.n."). Zarządzenie sędziego-komisarza zostało zaskarżone przez wierzyciela zażaleniem, w którym skarżący domagał się

uchylenia zarządzenia, zarzucając naruszenie art. 97 ustawy z dnia 28 listopada 2005 r. o kosztach w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.), wierzyciel zgłosił bowiem wierzytelność będącą wynagrodzeniem za pracę i dlatego powinien być, zdaniem skarżącego, zwolniony z obowiązku ponoszenia wydatków.

Rozpoznając zażalenie wierzyciela, Sąd Rejonowy powziął wątpliwość co do tego, w jakiej formie powinno zapaść rozstrzygnięcie przewidziane w art. 235 ust. 2 Pr.u.n. (zarządzenie lub postanowienie sędziego-komisarza), czy na ewentualne postanowienie sędziego-komisarza w tej materii przysługuje zażalenie, a w razie odpowiedzi pozytywnej, czy sąd upadłościowy – działający jako sąd drugiej instancji – obowiązany jest uzasadnić swoje stanowisko. (...)

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

(...) W art. 235 ust. 2 Pr.u.n. przewidziano rozstrzygnięcie sędziego-komisarza obejmujące zobowiązanie wierzyciela do złożenia zaliczki na koszty związane ze zgłoszeniem wierzytelności po upływie terminu wyznaczonego do zgłoszenia oraz rozstrzygnięcia zawierające zwrot zgłoszenia wierzytelności w razie niezłożenia wspomnianej zaliczki. W literaturze dominuje trafne stanowisko, że zwrot zgłoszenia wierzytelności w razie nieuiszczenia zaliczki następuje w formie zarządzenia (art. 235 ust. 2 zdanie drugie Pr.u.n.). Formę zarządzenia sędziego-komisarza przyjęto także w uchwałach Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2005 r., III CZP 90/04 (OSN 2006, nr 2, poz. 20) i z dnia 2 marca 2005 r., III CZP 98/04 (OSN 2006, nr 2, poz. 21) w przypadku zwrotu zgłoszenia wierzytelności na podstawie art. 242 Pr.u.n., jakkolwiek w uzasadnieniu uchwały z dnia 2 marca 2005 r., III CZP 98/04, wspomniano wyraźnie o „postanowieniu w przedmiocie zwrotu wierzytelności zgłoszonej po terminie w wypadku niezłożenia zaliczki (art. 235 ust. 2 Pr.u.n.)”.

Nie ma wątpliwości co do tego, że zobowiązanie wierzyciela do złożenia zaliczki na koszty związane ze zgłoszeniem wierzytelności po upływie terminu wyznaczonego do zgłoszenia powinno następować w postanowieniu sędziego-komisarza. Za takim stanowiskiem przemawia przede wszystkim wykładnia literalna art. 235 ust. 2 Pr.u.n.; w zdaniu trzecim tego przepisu jest mowa ogólnie o formie postanowienia sędziego-komisarza i nie ma podstaw do przyjęcia wykładni sugerowanej przez Sąd Rejonowy, że wspomniane zdanie trzecie „nawiązuje bezpośrednio jedynie do zdania drugiego” art. 235 ust. 2 Pr.u.n. Zgodnie z art. 219 ust. 2 Pr.u.n., w postępowaniu upadłościowym orzeczenia zapadają w formie postanowień, przy czym przepis ten odnosi się do orzeczeń wydawanych zarówno

przez sąd upadłościowy, jak i przez sędziego-komisarza wykonującego funkcję sądu. Należy zaznaczyć, że w uzasadnieniu projektu ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze (...) (Sejm V kadencji, druk nr 1845) wyraźnie wspomniano o formie „postanowienia sędziego-komisarza w przedmiocie zaliczki” w związku z projektowaną nowelizacją przepisu art. 235 ust. 2 Pr.u.n.

W wyniku przyjęcia stanowiska, że sędzia-komisarz może zobowiązać wierzyciela do złożenia zaliczki na koszty związane ze zgłoszeniem wierzytelności po upływie terminu wyznaczonego do zgłoszenia, w formie postanowienia, należy przyjąć, iż od takiego postanowienia przysługuje zażalenie (art. 235 ust. 2 zdanie trzecie Pr.u.n.). (...)

Wydane w postępowaniu upadłościowym postanowienia, od których przysługuje środek odwoławczy, sąd uzasadnia z urzędu (art. 219 ust. 2 Pr.u.n.). Przepis ten jest odpowiednikiem art. 76 § 5 (według pierwotnej numeracji – art. 76 § 3) rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 24 października 1934 r.– Prawo upadłościowe (jedn. tekst: Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.). Regulacja zawarta w art. 219 ust. 2 Pr.u.n. odnosi się do postanowień wydawanych w postępowaniu upadłościowym w pierwszej instancji. Jego ogólne, kategoryczne brzmienie pozwala przyjąć, że w tym zakresie stanowi on *lex specialis* w stosunku do art. 357 § 1 k.p.c. i modyfikuje przyjęte w tym przepisie reguły uzasadniania orzeczeń sądu pierwszej instancji. W toku postępowania upadłościowego zaskarżalne postanowienia sądu są więc uzasadniane z urzędu, niezależnie od tego, czy wydane zostały na posiedzeniu jawnym lub niejawnym. *Rationis legis* takiej modyfikacji poszukiwać należy przede wszystkim w potrzebie przyspieszenia postępowania upadłościowego.

Przepis art. 219 ust. 2 nie zawiera pełnej i wyczerpującej regulacji prawnej w zakresie uzasadniania postanowień zapadłych w postępowaniu upadłościowym, nie można bowiem poprzestać jedynie na jego brzmieniu i twierdzić, że *de lege lata* z urzędu uzasadniane są tylko postanowienia zaskarżalne, a postanowienia wydane w postępowaniu zażaleniowym, toczącym się w ramach postępowania upadłościowego, do tej kategorii postanowień już nie należą. Zgodnie z art. 229 Pr.u.n., w sprawach nieuregulowanych ustawą do postępowania upadłościowego stosuje się odpowiednio przepisy księgi pierwszej części pierwszej k.p.c., z wyjątkiem przepisów o zawieszeniu i wznowieniu postępowania. Oznacza to, że kwestia uzasadniania postanowień sądu upadłościowego działającego jako sąd

drugiej instancji powinna znajdować swoje rozstrzygnięcie w art. 397 § 1¹ k.p.c., który stwierdza, że w postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia sąd drugiej instancji uzasadnia z urzędu postanowienia kończące to postępowanie. (...) W związku z tym, że zażalenie na postanowienie sędziego-komisarza zobowiązujące wierzyciela do złożenia zaliczki na koszty związane ze zgłoszeniem wierzytelności po upływie terminu wyznaczonego do zgłoszenia (art. 235 ust. 2 Pr.u.n.) sąd upadłościowy rozpatruje jako sąd drugiej instancji, należy przyjąć, że postanowienie rozstrzygające o tym zażaleniu sąd uzasadnia z urzędu (art. 397 § 1¹ k.p.c. w związku z art. 229 Pr.u.n.).

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie (art. 390 k.p.c.).